

Adam Pospíšil: Serial verb constructions in Arabic (Konstrukce sériových sloves v arabštině)

Diplomová magisterská práce
Posudek školitele

Předkládaná práce je výsledkem samostatného úsilí diplomanta. Samotné téma je podle mého názoru velice vhodně zvoleno a představuje jeden z prvních pokusů v arabistice vůbec, věnovaný problematice kolokace různých typů slovesných forem, což, pokud je vnímáno v patřičné škále, umožní nový pohled na celkovou problematiku s ohledem na různé stupně gramatikalizace jednotlivých konstrukcí, od v podstatě náhodných spojení významových sloves (ovšem v tradiční arabské gramatice vnímaného jako tzv. „stav“, případy typu *ǧalasa jaǧḥaku* ‘usedl směje se’) přes konstrukce s větší mírou očekávatelnosti a různým stupněm „plnovýznamovosti“ jednotlivých složek konstrukce až k plně gramatikalizovaným formám s pomocnými slovesy. V tomto ohledu je hodně prostoru pro nová pojetí v samotné spisovné arabštině, ovšem silné vývojové tendence je možno sledovat právě v dialektch arabštiny.

Z tohoto pohledu předložená práce představuje do značné míry pilotní studii, která na základě egyptské (káhirské) arabštiny utřídí základní materiál a přiřazuje jej do v této chvíli ještě víceméně předběžných kategorií předpokládané škály. Je třeba konstatovat, že samotné shromáždění materiálu není v současných podmínkách triviální záležitostí, vhodné korpusy v zásadě neexistují (nebo nejsou dostatečně veliké) ani pro spisovnou arabštinu, natož pro jednotlivé dialekty.

Práce nabízí přehled dosavadního poznání, a to jak na poli teoretickém či typologickém, tak i přímo v arabistice. Je třeba ocenit, že reference k arabštině obsahují nejen práce vyhledatelné na základě klíčových slov, ale i pojednání, která k danému rámci přistupují i v souvislosti s jiným dělením dané tematiky, a tedy i s výrazně odlišnou terminologií. Daný teoretický rámec je rozdiskutován, dále se práce soustředí na data z egyptské arabštiny. Zde je diskutováno celkem 18 sloves, která mohou sloužit jako „base verbs“ v autorově terminologii, s tím, že cílem není pouhý výčet jasných příkladů, ale také slova, která z hlediska zvoleného rámce stojí na pokraji a mohou přispět k jasnějšímu vymezení celé kategorie. Závěr pak nabízí shrnutí dosavadního poznání, tak i výhled dalších úkolů na tomto poli.

Autor se ovšem neubrání jistým nedostatkům či nedůslednostem. Terminologické poznámky jsou v celé části mnohdy k nalezení i mimo těch pasáží, kde by byly na základě obsahu očekávatelné, to by bezpochyby bylo vhodné sjednotit. S tím souvisí i jistá nedůslednost v tom, že autor na jednom místě zdůvodní vlastní výběr termínu, ovšem v jiných pasážích jím zvolený termín užívá až jako druhý.

V některých případech se objevují možnosti další diskuse, které ovšem v současné práci nejsou dále využity. Příklad (5) představuje zajímavý materiál pro další diskusi vnitřního členění konstrukcí s více než dvěma členy, ovšem tato možnost není dále rozvinuta. Podobně příklad (18) otevírá otázku vztahů mezi různými typy pomocných elementů a významových sloves, i v tomto případě zůstává prostor pro další diskusi a bezpochyby půjde o důležité otázky, které mohou osvětlit fungování celého mechanismu. Podobně je v příkladech časté opakování určitého slova (např. *zaššaʔ* ‘křičet’), další otázkou jsou i varianty slov spojených s online komunikací (*daḥal* ‚vstoupit; zalogovat se, přihlásit se‘ či *bašat* ‚poslat‘) a kde jejich větší kolokabilita s jinými slovesy může být dána „žánrem“. Otázkou též je reprezentativnost shromážděného materiálu, která může omezit další možnosti interpretace. Na druhou stranu, autorova práce s rodilými mluvčími, které je schopen úspěšně používat pro zpětnou vazbu, zasluhuje ocenění.

Práce obsahuje i některé formální nedostatky. Jsou zde zjevné chyby ve formátování, vyskytují se překlepy, v některých případech není dokončena věta, je možno nalézt i chybné odkazy (např. s. 44). Tyto věci připisuji především tomu, že v závěrečné fázi se autor dostal do časové tísně.

Z výše uvedeného je zřejmé, že jde především o pilotní fázi, ve které byly vyzkoušeny různé postupy a byl vytvořen základní teoretický rámec, který ovšem nebyl zcela testován. Tohoto si je autor dobře vědom, jak několikrát v práci uvádí. Z tohoto hlediska práce přináší přesně to, co autor formuluje v úvodu i v závěru práce. Takovýto pohled na výsledky vlastní práce považuji do budoucna za velmi slibný.

Závěrem si dovoluji konstatovat, že autor připravil samostatnou práci, která prokazuje jeho schopnost pracovat s konkrétním materiálem v rámci teoretických rámců, které velmi dobře chápe a může s nimi proto dobře zacházet. Považuji práci za sice předběžnou, přesto zdařilou verzi, kterou bude možno dobře rozvinout v dalších studiích. Proto přes některé nedostatky práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm „výborně“.

V Praze dne 28. srpna 2017

Petr Zemánek